

Nr 417

Av herr **Wennerfors m. fl.**, *angående nykterhetspolitikens utformning.*

(Lika lydande med motion nr 344 i Första kammaren)

När motboken avskaffades genom 1954 års nykterhetsreform innebar detta en vändpunkt i svensk nykterhetspolitik. Efter många års erfarenheter konstaterades att alkoholmissbruk icke kan hindras med ransonering. I 1954 års riksdagsbehandling framhöll nykterhetsmannen och dåvarande finansministern P. E. Sköld bl. a.: »Ensamma i världen har vi sökt få bort alkoholmissbruket med ransonering, men vi måste erkänna att vi misslyckats.»

Med reformen koordinerades ett flertal positiva åtgärder. Forskning, undervisning och upplysning i nykterhetsfrågan intensifierades. Dessutom fick nykterhetsvården förhållandevis ökade resurser.

Under senare delen av 50-talet kunde en nedgång i den totala konsumtionen konstateras. Hitintills har 60-talet kännetecknats av en liten men märkbar uppgång. Konsumtionsinriktningen har emellertid tack vare pris- och propagandaåtgärder ändrats. Starkspritudominansen håller på att brytas. Konsumtionen styres successivt över till de alkoholsvagare dryckerna vin och öl, en utveckling som måste ses med tillfredsställelse då det numera är helt klarlagt att alkoholsvaga drycker, som vin och öl, inte har tillnärmelsevis samma skadeverkningar som brännvin och andra drycker med hög alkoholhalt, detta även om den konsumerade kvantiteten omräknad till ren alkohol är densamma. Enligt vår mening måste det därför ses som en huvuduppgift för samhällets nykterhetspolitik att åstadkomma en ytterligare omfördelning av konsumtionen till de svagare dryckernas fördel.

Under den senaste 10-årsperioden har inga genomgripande nykterhetspolitiska beslut fattats. Perioden kan betecknas som en försöksperiod med då och då återkommande nykterhetsdebatter, oftast föranledda av olika förslag till kompletteringar och mindre ändringar i gällande nykterhetslagstiftning. Spritstrejken 1963 stimulerade ytterligare debatten och tillförde forskningen intressanta erfarenheter.

I dag finns det all anledning att på nytt granska och bedöma nykterhetstillståndet. De samhällsekonomiska och sociala aspekterna ter sig särskilt väsentliga. Så gott som samtliga områden inom samhällslivet påverkas negativt av alkoholskador. Här kan bl. a. nämnas alkoholbetingade

trafikolyckor, andra olyckshändelser och eldsvådor samt alkoholbrukets hämmande inverkan på vår produktionsförmåga. I exempelsamlingen kan man även peka på vad barnvården kostar genom den kostnadskrävande vården av det stora antal barn som växer upp i alkoholskadad miljö. Av betydelse är vidare att den enskildes inköp av alkoholdrycker förhindrar såväl konsumtion av nyttigare och mer varaktiga varor och tjänster som enskilt sparande. Till allt detta kommer så de många tragedier och sociala problem som enskilda och familjer upplever dagligen.

Det nuvarande nykterhetstillståndet kan icke betecknas som tillfredsställande. Den hittills förda nykterhetspolitiken har visserligen inneburit en liten förbättring när det gäller övergång till mildare dryckesseder. Men en realistisk helhetsbedömning framtvingar tyvärr erkännandet att vi inte nämnvärt har lyckats påverka alkoholskadornas omfattning och karaktär. Antalet omhändertaganden för fylleri är stort. Detsamma gäller antalet dömda för rattfylleri och andra brott under påverkan av alkohol. Langning, **hembränning** och **spritsmuggling** har ökat trots skärpta bestämmelser. Allvarliga problem utgör det tilltagande missbruket bland kvinnor och ungdom.

Alkoholbruket bland ungdom ter sig särskilt allvarligt inte minst på grund av det sätt varpå alkoholdryckerna anskaffas och förtäres. Det sker i smyg. Hur påverkas umgänget med alkohol i fortsättningen av på dylikt sätt tillägnade alkoholvanor i ungdomsåren? Vad betyder en psykologiskt betingad mystik, romantik och nimbus kring dessa drycker? Det bör i detta sammanhang påpekas att den nuvarande nykterhetspolitiken kännetecknas av förbud, restriktioner och bestämmelser, som av många upplevs som onödigt krångel. Följden blir dess värre att överträdelse och kringgående av lagarna uppluckrar rättsmedvetandet och respekten för samhällets insatser på detta område.

Allt fler svenskar har under det senaste decenniet kommit i kontakt med andra länders liberalare försäljnings- och utskänkningsformer samt avsevärt mindre alkoholskadeproblem. Det är förståeligt om en allt starkare opinion i vårt land önskar en grundlig omprövning av den svenska nykterhetspolitiken.

Många skäl talar således för att en förutsättningslös och parlamentariskt sammansatt utredning tillsättes och att erforderlig expertis ställes till utredningens förfogande. Erfarenheterna av de senaste decenniernas nykterhetspolitik bör insamlas och analyseras. Andra länders erfarenheter bör vidare bli föremål för studier. Härvid bör bl. a. utrönas nackdelar och fördelar med en liberalisering av försäljnings- och utskänkningsformerna samt prövas om ytterligare åtgärder kan vidtagas för att minska totalkonsumtionen, ändra konsumtionsinriktningen från starkare till svagare och mindre skadliga drycker och över huvud taget skapa förutsättningar för mildare och mer hyfsade dryckesvanor. Vårdformerna måste bli föremål för aktivi-

serad försöksverksamhet, och forskningens inriktning och omfattning bör ges prioritet i diskussionen. Vidare måste upplysnings- och propagandafrågorna ytterligare penetreras.

Vi har tidigare framhållit att alkoholmissbruket och dess verkningar utgör ett av det svenska välfärdssamhällets allvarligaste sociala problem. Därför bör utredningen tillsättas utan onödigt dröjsmål och utredningsuppdraget utföras så skyndsamt som möjligt. Hinder bör icke möta att under utredningstiden genomföra begränsade reformer, som icke föregriper översynen av hela nykterhetspolitiken.

Med hänvisning till ovanstående hemställer vi,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om att en parlamentarisk utredning skyndsamt tillsättes för att förutsättningslöst behandla de i motionen berörda frågorna och avgiva förslag till nykterhetspolitikens utformning.

Stockholm den 27 januari 1965

Alf Wennerfors

Per-Eric Ringaby

Gunnar Oskarson

B.-O. Thylén

Nr 418

Av herr Ullsten m. fl., om handelsbojkott av sydafrikanska varor.

(Lika lydande med motion nr 351 i Första kammaren)

Stockholm den 27 januari 1965

Ola Ullsten

Rune Gustavsson

Ingemar Mundebo

i Alvesta

Daniel Wiklund

Bengt Börjesson

Einar Larsson

i Falköping